

Zagovornik načela enakosti

Številka: 0921-3/2007-43

Datum: 23. 3. 2009

MNENJE ZAGOVORNIKA

Zagovornica načela enakosti ter enakih možnosti žensk in moških (v nadaljevanju: zagovornica) je dne 31. 1. 2007 prejela pobudo Mirovnega inštituta, Ljubljana in Pravno – informacijskega centra nevladnih organizacij, Ljubljana, za obravnavo primera domnevne diskriminacije zaradi etnične pripadnosti romske družine Strojan.

Dne 1. 10. 2008 je reševanje zadeve prevzel zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: zagovornik), ki je iz zbranih podatkov ugotovil, da je razširjena družina Strojan (približno 30 članov, od tega 14 otrok) do 29. 10. 2006 živela v Dečji vasi pri Ambrusu v občini Ivančna Gorica in sicer na zemljišču, ki je bila njihova last. Z družino je bival tudi R. Č., ki je dne 22. 10. 2006 ob prisotnosti drugih Romov hudo telesno poškodoval enega od krajanov Ambrusa. Ta incident je močno razburil krajanje Ambrusa, saj so se bali novega nasilja, ki je bilo že več let prisotno v teh krajih. Krajanje Ambrusa so romski družini Strojan in njenim članom očitali krivdo za povečanje nasilja v teh krajih. Krajanje Ambrusa so se dne 28. 10. 2006 ponovno zbrali pred parcelo Strojanovih in po mnenju pobudnikov zahtevali odhod članov romske družine Strojan. Za zagotavljanje varnosti naj bi skrbelo večje število policistov, zaradi zaostrenih razmer pa so na kraj dogajanja prispeli predstavniki Vlade RS. Kmalu je bil dosežen dogovor, da se družino Strojan začasno preseli v nastanitveni center v Postojni, v tem času pa se za družino poišče stalna lokacija za prebivanje. V zbirnem centru je družina ostala do 24. 12. 2006, ko se je preselila v logistični center v Rojah. Dne 25. 11. 2006 so se pripadniki družine Strojan poskušali vrniti na svoje zemljišče v Dečji vasi, vendar so bili s strani policije ustavljeni v okolici Višnje Gore. Medtem se je v Ambrusu zopet zbrala skupina prebivalcev, ki so postavili barikade, policija pa je zaprla cesto med Zagradcem in Ambrusom. V noči na nedeljo, 26. 11. 2006 naj bi se predstavniki družine spet srečali s predstavniki Vlade RS, predlagano jim je bilo, da se zaradi svoje varnosti vrnejo v Postojno, kar je v nedeljo zjutraj družina tudi storila.

Glede na vse dogajanje, povezano z družino Strojan in vlogo države kakor tudi občine v tej problematiki je potrebno po mnenju zagovornika osvetliti tudi celotno situacijo oziroma kontekst, ki je privedel do prej navedenih dogodkov. Romska družina Strojan je živela v kraju Ambrus pri Ivančni Gorici. V tem kraju je njihov član leta 1997 kupil zemljišče in na njem postavil lesene objekte za bivanje.

V zvezi s postavitvijo teh objektov je zagovornik za podatke zaprosil na Inšpektorat RS za okolje in prostor (v nadaljevanju: inšpektorat), ki je posredoval svoj odgovor dne 30. 1. 2009. Iz podatkov inšpektorata izhaja, da je bilo investitorju z odločbami urbanističnega inšpektorja z dne 21. 5. 1999, 24. 5. 1999 in 4. 8. 1999 naloženo, da mora v roku 30 dni po prejemu odločb odstraniti štiri lesene bivalne objekte, pritličen zidan stanovanjski objekt v gradnji in lesen nadstrešek, ter vzpostaviti prejšnje stanje na lastne stroške. Za objekte so bila prepovedana naslednja dejanja: priključitev na komunalne objekte in naprave ter druga infrastrukturna omrežja; dodelitev hišne številke, prijava stalnega ali začasnega prebivališča;

vpisi in spremembe v zemljiški knjigi, katastru in drugih geodetskih evidencah. Odločbe so dne 5. 9. 1999 in 8. 9. 1999 postale izvršljive.

Zoper odločbo z dne 21. 5. 1999 je investitor vložil pritožbo, ki pa jo je Inšpektorat RS za okolje in prostor zavrnil z odločbo dne 14. 12. 1999. Zoper to odločbo je investitor vložil tožbo na Upravno sodišče RS, ki jo je s sodbo z dne 20. 3. 2002 zavrnilo in je postala pravomočna dne 4. 7. 2002. V obrazložitvi je sodišče v zvezi z navedbami investitorja o romski narodnosti, težkih socialnih in družinskih razmerah, saj bodo z izvršbo prizadeti tudi majhni otroci, navedlo, da ugotovljeno dejansko stanje med strankama ni sporno in ga tožnik priznava, dejstvo, da je tožnik romske narodnosti pa ne spremeni edine pravno relevantne okoliščine v tem upravnem sporu in sicer, da tožnik za sporni poseg v prostor ni imel ustreznega upravnega dovoljenja.

Investitor – inšpekcijski zavezanec je kljub izdanim odločbam z deli nadaljeval, objekte dozidaval in prezidaval, in jih ni odstranil. Inšpekcijski zavezanec je med postopkom umrl, obveznost odstranitve nezakonito zgrajenih objektov pa je prešla na njegove dediče. O stanju objektov je bilo dne 28. 11. 2006 ugotovljeno, da gre za pet objektov in en nadstrešek ter, da na objektih niso vidni kakršnikoli priključki na električno, vodovodno ali drugo javno omrežje. Objekti so bili zgrajeni zelo enostavno in iz takih materialov, da jih je možno demontirati.

Inšpektorat je na podlagi izvršljivih odločb dne 5. 12. 2006 izdal sklep o dovolitvi izvršbe, zoper katerega so dediči inšpekcijskega zavezanca – člani družine Strojan vložili tožbo. O tožbi je odločalo Upravno sodišče RS in sklepom, ki je postal pravomočen dne 6. 5. 2008 vloženo tožbo zavrglo.

Po podatkih Občine Ivančna Gorica (v nadaljevanju: občina), ki jih je zagovornik pridobil dne 10. 3. 2009 in 17. 3. 2009, naj bi se občina vse od svoje ustanovitve leta 1995 dalje ukvarjala s težavami družine Strojan. Socializacija Romov je bila namreč skromna in neuspešna, otroci naj ne bi redno obiskovali šole poleg tega naj bi obiskovanje šole tudi predčasno prekinili, predvsem pa naj bi bile slabe bivanjske razmere celotne družine. Z namenom pomagati družini Strojan je bila imenovana posebna komisija, kjer so sodelovali predstavniki družine Strojan, Centra za socialno delo, krajeвне skupnosti, šole in občine. Romskim otrokom je bil dodeljen prevoz v šolo in plačilo stroškov povezanih s šolanjem (prehrane, šolske potrebščine,...) ter pomoč Centra za izobraževanje in kulturo. Kljub temu so romski otroci družine Strojan k pouku prihajali le občasno. V zvezi z ureditvijo bivanjskih razmer naj bi bil na sestankih s strani Romov izražen predlog, da se poišče nova lokacija v okviru zazidalnega načrta. Novo lokacijo pa je bilo potrebno iskati tudi zato, ker je družina Strojan bivala na parceli, ki leži v bližini vodnega zajetja za regionalni vodovod na izviru Globočec, kjer gradnja ni dovoljena. Krajevna skupnost Ambrus naj bi občino opozarjala tudi na zbiranje odpadnih surovin in starih avtomobilov in posledično možnih izpustov kislin in težkih kovin na tej parceli, ki leži v varovanem vodovarstvenem pasu. V primeru onesnaženja vodnega izvira Globočec nadomestnega izvira vode tudi v širši okolici ni oziroma se ga ne da izkoriščati za potrebe oskrbe z vodo v teh krajih. Občina naj bi o vseh problemih vodila intenzivne razgovore s članom družine Strojan, ki je bil lastnik te parcele. Vseskozi pa je bil prisoten problem pri iskanju primerne lokacije za preselitev družine Strojan, saj ponujene lokacije niso ustrezale njihovim potrebam. Po oceni župana, je dvig občanov spodbudil pretep domačina v romskem taboru. Z novo predvideno lokacijo, ki jo je predlagal minister je bilo doseženo zadovoljstvo članov družine Strojan. Dogovor naj bi bil usklajen na sestanku dne 28. 10. 2006. Besede o tem, da bo družina Strojan preseljena pa bi lahko izrekel vsak od prisotnih na sestanku. Občina navaja tudi, da ima na svojem območju več drugih romskih družin, katerim pomaga pri reševanju njihovih socialnih in bivanjskih razmer. V ta namen sta bili prosilcem romskega porekla oddani dve stanovanji za neprofitno najemnino, kljub temu da so se za ti dve stanovanji zanimali tudi drugi občani. Večji romski družinski skupnosti pa pomagajo pri pripravi urbanističnih projektov, da bodo lahko gradili na zemljišču s pomočjo javnih sredstev in donacij.

Po podatkih Ministrstva za notranje zadeve naj bi bili posamezni člani družine Strojan agresivni in nepredvidljivi tudi v postopkih s policisti. Pri izvrševanju nalog policije je bilo zato potrebno večkrat zagotavljati dodatne policiste za uspešno izvedbo nalog, in sicer dodatno število policijskih patrulj, pripadnike posebne policijske enote in pripadnike specialne enote policije, kar naj v drugih romskih naseljih na območju policijske postaje ne bi bila praksa. V obdobju od leta 2004 do konca oktobra 2006 je bilo zoper posamezne člane družine Strojan in osebe, ki so bivale skupaj z njo podanih večje število kazenskih ovadb, večkrat so bili obravnavani tudi zaradi kršitev javnega reda in miru ter kršitev cestno prometnih predpisov.

Zagovornik je po Zakonu o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 93/2007 – UPB1; v nadaljevanju: ZUNEO) pristojen za obravnavo primerov domnevne diskriminacije na podlagi različnih osebnih okoliščin na vseh področjih družbenega življenja. ZUNEO definira neposredno in posredno obliko diskriminacije. Neposredna diskriminacija obstaja, kadar je določena oseba zaradi svoje osebne okoliščine obravnavana manj ugodno kot je bila, je ali bi lahko bila v enakem ali podobnem položaju obravnavana oseba, ki te osebne okoliščine nima. O posredni diskriminaciji pa govorimo, kadar navidez nevtralni predpisi, merila ali praksa postavljajo osebo z določeno osebno okoliščino v manj ugoden položaj kot druge osebe, razen če te določbe, merila ali ravnanja objektivno upravičuje zakoniti cilj in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.

Pri obravnavi primerov diskriminacije je potrebno poudariti, da zagovornik nima pooblastil za ugotavljanje dejstev kot jih imajo sodišča ali inšpekcijski organi, temveč se pri svojih ugotovitvah in presoji lahko opre le na gradiva, ki jih vpletene strani in drugi posredujejo prostovoljno. Velja pa tudi za postopek obravnavne primera pri zagovorniku deljeno dokazno breme v smislu 22. člena ZUNEO, ki določa, da mora v primeru upravičene domneve diskriminacije domnevni kršitelj oziroma kršiteljica dokazati, da ni kršil načela enakega obravnavanja.

Zagovornik je tekom obravnave primera pridobil informacije s strani pobudnikov, predstavnika družine Strojan, Občine Ivančna Gorica, Urada varuha človekovih pravic, Ministrstva za notranje zadeve, Urada za narodnosti, Uprave za zaščito in reševanje, Centra za socialno delo Grosuplje, Ministrstva za okolje in prostor in Inšpektorata RS za okolje in prostor.

Pobudnika sta kot domnevno diskriminacijo romske družine Strojan navajala v zvezi s tremi dogodki oziroma odzivom države na situacijo, in sicer naj bi bila prepoved diskriminacije kršena:

- s preselitvijo članov družine Strojan iz njihovega zemljišča v Dečji vasi,
- z naselitvijo družine v nekdanji begunski zbirni center v Postojni in
- s preprečitvijo vrnitve nekaterim članom družine v Dečjo vas.

Zagovornik je vsako od navedenih točk obravnaval posebej in v vsaki posebej ugotavljal možnost obstoja diskriminacije.

1. Preselitev članov družine iz Dečje vasi

Kot je bilo mogoče ugotoviti iz zbranih informacij naj bi dne 22. 10. 2006 domačina (J. Š. in sin) iz Ambrusa naletela na cestno zaporo pred romskim naseljem pri Dečji vasi. Iz skupine Romov naj bi proti avtu prišel R. Č., ki je več let živel skupaj z družino Strojan in hudo telesno poškodoval J. Š.. Naslednji dan naj bi M. S., poglavar romske družine Strojan, pospremil R. Č. v Grosuplje na policijsko postajo, kjer je bila zoper R. Č. podana kazenska ovadba. V Ambrusu je istočasno potekal protestni shod krajanov, ker država po njihovem mnenju ni hotela poskrbeti za varnost prebivalcev in njihovega premoženja, poleg tega so izražali nezadovoljstvo, ker še ni prišlo do ureditve primerne lokacije za bivanje družine Strojan zaradi ekoloških razlogov. Dne 28.10.2008 so se krajani Ambrusa zbrali pred parcelo

Strojanovih. Za zagotavljanje varnosti naj bi skrbelo večje število policistov, zaradi zaostrenih razmer pa sta na kraj dogajanja prišla tudi dva ministra.

V zvezi z dogodki ob prihodu v Ambrus in o razgovoru z vpletenimi, se je po podatkih Ministrstva za notranje zadeve, bivši minister (v nadaljevanju: minister) ob oceni trenutne varnostne situacije v soboto, dne 28. oktobra 2006 osebno udeležil pogovorov z obema stranema. Predstavniki Romov naj bi ga namreč zaprosili, da se jim omogoči začasna preselitev na drugo lokacijo. Na pogovoru naj bi jim predstavil možnost začasnega bivanja v Nastanitvenem domu v Postojni, za kar naj bi dosegli tudi dogovor. Obljubil naj bi jim tudi, da bo Vlada RS najkasneje v treh tednih zanje poiskala dolgoročno rešitev.

Po mnenju ministra naj bi bil povod za spor, ki je dosegel vrhunec prav v soboto, 28. oktobra 2006, zadnji neljubi dogodek, ko je prebivalec Romskega naselja napadel krajana Ambrusa, ki je zato moral v bolnišnico. Ta dogodek in delikvenca članov družine Strojan naj bi po njegovem mnenju povzročili občutek ogroženosti krajanov, ki jih sicer sam način življenja Romov ne moti.

Zagovornik pri presoji o domnevnih kršitvah prepovedi diskriminacije uporablja definicije diskriminacije iz ZUNEO. Neposredna diskriminacija je tako podana, kadar je oseba zaradi svoje osebne okoliščine obravnavana manj ugodno kot je bila, je ali bi bila obravnavana druga oseba, ki takšne osebne okoliščine nima. Bistveni element pri ugotavljanju obstoja diskriminacije je t.i. komparativni test, ki pomeni, da sporni dogodek primerjamo z drugim dogodkom, ki je v vseh bistvenih okoliščinah podoben obravnavanemu, le da so osebne okoliščine vpletenih oseb različne. Za primerjavo se tako lahko vzamejo trenutne podobne situacije oziroma dogodke, ki so se zgodili v preteklosti, kakor tudi hipotetične situacije, v katerih se zgolj predpostavlja, kaj bi se zgodilo. V kolikor se s takšno primerjavo ugotovi, da bi kršitelj oziroma kršiteljica ravnal drugače oziroma bolj ugodno, če bi se v podobni situaciji znašla družina slovenske narodnosti, pomeni, da je bilo ravnanje diskriminatorno. Definicija diskriminacije ne zahteva, da je diskriminatorno ravnanje hkrati tudi protipravno oziroma predstavlja kršitev predpisov, bistven pogoj je, da je obravnavanje manj ugodno.

V tem primeru bi bilo za ugotovitev obstoja neenakega obravnavanja zaradi etnične pripadnosti potrebno ugotoviti, ali je bila družini Strojan ponujena preselitev zaradi njihove etnične pripadnosti romski skupnosti in z namenom manj ugodnega obravnavanja, kar bi se najbolj jasno odražalo v poslabšanju njenih bivalnih razmer po sprejetju predloga za preselitev. Pri tem je potrebno upoštevati tudi vse že prej navedene okoliščine, ki so do kritične situacije sploh pripeljale, torej, da gre za razširjeno družino, s katero se krajan niso razumeli, ker jih je motila njihova delikvenca in da je bil napad R. Č. verjetno tudi glavni povod za vse ostalo dogajanje, povezano z družino Strojan.

Vzpostavitev primerljive dejanske situacije v tem primeru ni prišla v poštev, ker po zbranih podatkih ni bilo mogoče zaslediti situacije, ki bi bila v bistvenih elementih podobna obravnavani. Pobudnika sta sicer navajala, da v primeru, če bi v Ambrusu ali drugem primerljivem kraju obstajala razširjena družina slovenske narodnosti, s katero bi bili sokrajani v sporu in od katere bi v enakih ali podobnih okoliščinah zahtevali, da zapusti lastno zemljišče, predstavniki države ne bi predlagali ukrepa preselitve. Navajala sta še, da takšen ukrep ni bil predlagan, čeprav v Sloveniji v primerljivem položaju živijo tudi slovenske družine. Na dodatno vprašanje zagovornice po dopolnitvi pobude v tem delu, pobudnika nista navajala konkretnih primerov, tako da ni bilo mogoče ugotoviti, ali državni organi dejansko ravnajo drugače v primeru slovenskih družin.

Zagovornik na podlagi zbranih informacij sklepa, da so bile razmere med krajanom Ambrusom in družino Strojan napete in konfliktno zaradi napada R. Č., ki je sprožil celotno zadevo. Strojanovim je bilo zaradi nezakonito zgrajenih objektov že leta 1999 izdanih več odločb v inšpekcijskem postopku, ki pa jih niso izvršili. Poškodovanje domačina, čeprav s strani prebivalca ne-romskega porekla, ki pa je živel z družino Strojan, je izzvala upor in protest množice krajanov, ki so se počutili ogrožene, saj naj bi bili sami večkrat žrtve njihovega

nasilja. To stanje je privedlo tudi do tega, da so se krajani Ambrusa zbrali pred parcelo družine Strojan. Zaradi nasilja, ki bi lahko preraslo v fizičen spopad, je bila situacija resna. Policija pa je bila verjetno pred težko preizkušnjo, kako naj zagotovi javni red in mir. Dejstvo je, da bi bilo lahko ogroženih veliko ljudi. V tem trenutku je bil verjetno res najboljši način ta, da se poskuša najti sporazumno rešitev, ki bi bila sprejemljiva tako za krajane Ambrusa, kot za družino Strojan. Ker je bilo iskanje rešitev zaradi velikega števila ljudi precej oteženo, je bil za pomoč in posredovanje verjetno res zaprosen tudi bivši minister za notranje zadeve. Minister se je na prošnjo odzval in obema stranema ponudil svojo pomoč. Na podlagi razgovora je bila družini Strojan ponujena možnost začasnega bivanja v Nastanitvenem centru v Postojni. Kasneje naj bi člani družine Strojan ponudbo sprejeli in se sami preselili.

V obravnavanem primeru se zagovorniku postavlja vprašanje ali je bilo ravnanje predstavnikov države oziroma odziv predstavnikov države primerno in ustrezno glede na situacijo oziroma in ali je ponudbo predstavnika države po začasni preselitvi članov romske družine Strojan mogoče razumeti v smislu neenakega obravnavanja zaradi etnične pripadnosti. Do manj ugodne obravnave zaradi etnične pripadnosti, bi namreč lahko prišlo v primeru, če bi se družini Strojan po sprejetju predloga in preselitvi poslabšale bivalne razmere glede na obstoječe bivalne razmere v Ambrusu.

Zagovornik si je pri presoji ravnanja predstavnikov države pomagal s Priporočilom Sveta Evrope Rec (2005)4 O izboljšanju nastanitvenih pogojev za Rome/Cigane in potujoče skupine v Evropi, ki ga je sprejel Odbor ministrov, 23. februarja 2005 (v nadaljevanju: priporočilo).

V tem Priporočilu je povzeta definicija iz Programa Združenih narodov o človeških bivališčih, ki v odstavku 60 predpisuje, da je »primerne bivanjske razmere« potrebno razumeti v kontekstu sledečega besedila: »Primerno zavetišče pomeni več kot le streha nad glavo. Pomeni tudi ustrezno zasebnost; primeren prostor; fizično dostopnost; primerno varnost; zagotavljanje uživanja posesti; gradbeno stabilnost in trajnost; primerno razsvetljavo, gretje in prezračevanje; primerno osnovno infrastrukturo, kot je oskrba z vodo, sanitarije in pripomočke za ravnanje z odpadki, ustrezno kvaliteto okolja in z zdravjem povezanih dejavnikov; in primerno ter dostopno lokacijo glede na delo in osnovne storitve: vse to naj bo na voljo po sprejemljivi ceni.«

Svet Evrope priporoča državam članicam naj preko ustreznih oblasti zagotovijo, da so nastanitve Romov na območjih, primernih za bivanje ali v skladu s trenutno zakonodajo ustrezna za gradnjo, in v ekološko zdravem okolju.

Zagovornik se je v nadaljevanju postopka oprl predvsem na podatke Inšpektorata o stanju objektov v katerih je bivala družina Strojan v Ambrusu, na podatke Ministrstva za notranje zadeve o stanju bivalnih enot v Nastanitvenem centru v Postojni, upošteval pa je tudi definicijo o »primernih bivanjskih razmerah« iz priporočila Sveta Evrope. Primerjava teh podatkov je v dani situaciji koristna, saj gre za prvi tak primer na območju Republike Slovenije. Po presoji pridobljenih podatkov zagovornik ugotavlja, da bivalne razmere v Nastanitvenem centru v Postojni niso bile slabše, kot jih je imela družina Strojan v Ambrusu. V Nastanitvenem centru v Postojni so bile urejene bivalne enote s komunalnimi priključki, medtem ko je v Ambrusu družina Strojan živela v nezakonito zgrajenih objektih, katere bi morala na podlagi pravnomočnih inšpekcijskih odločb sama odstraniti, vsi objekti pa so bili tudi brez komunalnih priključkov.

V zvezi z ravnanjem policije in njenim ukrepanjem je zagovornik od Ministrstva za notranje zadeve pridobil podatke, da naj bi policija obravnavala člane družine Strojan in druge krajane Ambrusa v skladu z zakonskimi pristojnostmi. Policija navaja tudi, da še ni obravnavala nobenega podobnega primera, ki bi bil v ključnih okoliščinah podoben primeru družine Strojan.

Na podlagi pridobljenih podatkov je mogoče sklepati, da je bilo iskanje primerne lokacije za nastanitev družine Strojan aktualno tudi že pred dogodki leta 2006, in sicer zaradi uresničitve pravnomočnih inšpekcijskih odločb, zagotovitve večje varnosti drugih občanov Ambrusa, varstva okolja in zaščite izvira pitne vode na tem območju, vendar do realizacije ni prišlo. Predlog ministra o možnosti preselitve z dne 28. 10. 2006 pa ni bil podan z namenom, da bi povzročil poslabšanje bivalnih razmer družine Strojan glede na bivalne razmere v objektih v Ambrusu. Družina Strojan je soglašala s predlogom preselitve in se tudi sama preselila v Nastanitveni center v Postojni.

Iz zgoraj navedenih razlogov zagovornik meni, da v zvezi s preselitvijo družine Strojan iz Dečje vasi ni mogoče potrditi neenakega obravnavanja zaradi etnične pripadnosti.

2) Naselitev družine v nekdanji begunski zbirni center v Postojni

Družina Strojan je bila dne 29. oktobra 2006 nastanjena v Nastanitveni center v Postojni. Tam naj bi ostali tri tedne, v tem času pa naj bi se za njih našla druga, stalna lokacija.

Zagovornik je tako kot v prejšnji točki, tudi glede nastanitve ugotavljal obstoj neposredne diskriminacije zaradi etnične pripadnosti. Vendar je tudi tukaj zagovornik naletel na isto težavo, kot pri prejšnji točki, saj bi v Sloveniji težko našli primer, ki bi bil v povsem podoben primeru nastanitvi družine Strojan v Postojni. Zagovornik je kot osnovo za primerjavo vzel hipotetično situacijo, torej kakšne bi bile odločitve in drugo ravnanje pristojnih državnih organov glede začasne nastanitve, če bi se v identični situaciji znašla katerakoli druga slovenska družina. Gre za vprašanja kot so: ali bi bila katerakoli druga socialno ogrožena slovenska družina tudi začasno nastanjena v bivalnih enotah nastanitvenega centra v Postojni, ali bi pri nastanitvi socialno ogroženi slovenski družini zagotovili drugačne (boljše) pogoje za bivanje in podobno. Zagovornik si je pri vzpostavitvi primerjave v tej točki pomagal predvsem s predpisi o stanovanjskih stavbah in o ureditvi bivalnih enot v Republiki Sloveniji ter z drugimi dejanskimi primeri, ko so državne ali lokalne oblasti pri začasni nastanitvi zaradi različnih razlogov pomagale drugim slovenskim državljanom. Gre za primere različnih naravnih in drugih nesreč, ko je bilo potrebno začasno nastaniti večje število ljudi izven njihovega bivališča in primeri nastanitve v bivalnih enotah, namenjenih začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb.

Res je, da ti primeri niso v celoti in v vseh okoliščinah povsem identični z začasno nastanitvijo družine Strojan, vendar so za zagovornika kljub temu pomenili nekakšen indikator, iz katerega je mogoče razbrati ravnanje državnih in lokalnih oblasti ob začasnih preselitvah oziroma nastanitvah. Zaradi odsotnosti dejanske primerljive situacije se je zagovornik pri ugotavljanju možne diskriminacije zato oprl predvsem na veljavne predpise o stanovanjskih stavbah in o ureditvi bivalnih enot v Republiki Sloveniji, in sicer na določbe Stanovanjskega zakona (Ur. list RS, št. 69/2003 in 57/08; v nadaljevanju: SZ-1) ter Pravilnika o minimalnih tehničnih zahtevah, ki jih morajo izpolnjevati bivalne enote, namenjene začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb (Ur. list RS, št. 123/2004; v nadaljevanju: pravilnik).

Po podatkih, ki jih je zagovornik pridobil v postopku obravnave primera, člani družine Strojan spadajo med socialno ogrožene osebe in so stalni prejemniki socialnih pomoči, ki jim jih nudi pristojni Center za socialno delo.

Po določbah SZ-1 med stanovanjske stavbe za posebne namene sodijo tudi stavbe, namenjene začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb ter druge stavbe, namenjene za izvajanje socialnih programov, ki vključujejo bivanje. Stanovanjske enote v stanovanjski stavbi za posebne namene so bivalne enote. Bivalne enote, namenjene začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb, so lahko tudi v drugih stanovanjskih objektih, ne le v stanovanjskih stavbah za posebne namene. Po določbah

pravilnika je bivalna enota grajen ali premičen prostor ali skupina prostorov, namenjena začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb. Pravilnik med splošnimi zahtevami, ki jih morajo izpolnjevati bivalne enote, poleg svetle višine prostorov grajene bivalne enote, določa tudi, da morajo prostori, namenjeni bivanju, spanju in uživanju hrane, imeti napeljavo za oskrbo z električno energijo in zagotovljeno možnost ogrevanja. Prostori ali deli prostorov, namenjeni pripravljanju hrane in osebni higieni, morajo imeti tudi napeljavo in naprave za oskrbo s pitno hladno vodo in možnost priprave tople vode ter priključek na odvod odpadne vode. Vsaj tisti del bivalne enote, ki je namenjen bivanju, mora biti naravno osvetljen.

V zvezi z lokacijo začasne nastanitve - Nastanitveni center v Postojni, je zagovornik ugotovil, da gre za objekt nekdanje vojašnice v lasti RS, ki je bil po osamosvojitvi Slovenije preurejen v enega izmed *nastanitvenih centrov*. Zagovornik je v obravnavanem primeru presojal, ali so bili bivalni pogoji članov družine Strojan v Nastanitvenem centru v Postojni primerljivi z bivalnimi pogoji, kot jih imajo druge socialno ogrožene osebe v bivalnih enotah, namenjenih začasnemu reševanju stanovanjskih potreb.

Ministrstvo za notranje zadeve, ki upravlja z Nastanitvenim centrom v Postojni je v svojem odgovoru navedlo, da so Strojanovi živeli v tem centru v sobah, ki so bile ogrevane, imele so sanitarije (kopalnica in WC), bile pa so opremljene tudi z osnovnim pohištvom (postelje s posteljnino, omare, mize in stoli). V času bivanja v centru je bila Strojanovim zagotovljena tudi prehrana, ki se je v center dostavljala iz Centra za tujce v Velikem otoku pri Postojni.

Po pridobljenih podatkih, ki jih je pri tem imel na voljo zagovornik je sklepal, da je bil objekt potreben obnove, vendar je bilo prebivanje v njem še vedno mogoče. Prav tako bi lahko rekli, da je, glede na stanje samega objekta ter opreme v njem, za čistočo relativno dobro poskrbljeno. Glede dostopa do kopalnice, tekoče vode ter gretja je zagovornik dobil podatke, da je bilo za to poskrbljeno z električnimi radiatorji ter ogrevalniki vode, vendar naj bi se sobe le s težavo ogrevale, saj so v objektu precej visoki stropi. Glede osebne higiene naj bi bilo s Centrom za tujce na Velikem Otoku pri Postojni dogovorjeno skupinsko tuširanje trikrat na teden. Poleg tega naj bi bila družini Strojan s strani Vladne komisije za zaščito romske skupnosti takoj zagotovljena dva topla obroka dnevno in pouk za šoloobvezne otroke. Strojanovim so po vselitvi pomagale tudi humanitarna organizacije. Po besedah pobudnika naj bi bil zbirni center v Postojni neprimeren za bivanje, na kar naj bi opozarjal tudi že Visoki komisariat ZN za begunce ob nasprotovanju naselitve bosanskih beguncev sredi devetdesetih let. Zagovornik se popolnoma zaveda, da je v nekih kritičnih okoliščinah, ko je treba nepričakovano in kar najhitreje poiskati primerne prostore za začasno nastanitev večje skupine ljudi, težko zagotoviti povsem ustrezne bivalne razmere. Pri presoji o obstoju diskriminacije to samo po sebi niti ni tako bistveno vprašanje. Ključnega pomena je namreč, ali bi država v podobni situaciji katerikoli drugi socialno ogroženi slovenski družini ponudila oziroma zagotovila boljše pogoje bivanja.

Tako je bilo pri presoji ustreznosti bivalnih razmer, ki so bile zagotovljene družini Strojan v Nastanitvenem centru v Postojni, ves čas v ospredju glavno vprašanje: ali so oziroma bi oblasti v bistveno podobnih okoliščinah ravnale enako, če bi šlo za začasno nastanitev katerekoli druge socialno ogrožene slovenske družine. Kot je bilo omenjeno zgoraj povsem podobnega dejanskega primera v Sloveniji zagovornik ni našel. V bistvenih elementih pa lahko najdemo podobnosti z ureditvijo bivalnih razmer v bivalnih enotah, namenjenih začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb ter začasnimi evakuacijami v primeru naravnih in drugih nesreč, pri katerih se glede na obstoječe razmere in trenutne možnosti, iščejo različne rešitve, od nastanitve v hotelih, šolah, telovadnicah, kontejnerjih itd.

Na koncu si je zagovornik v zvezi z vprašanjem obstoja neposredne diskriminacije pomagal zlasti s primerjalnim testom, kjer je namesto dejanske situacije uporabil predpis oziroma pravila, o minimalnih tehničnih zahtevah bivalnih enot v primerih začasnega reševanja stanovanjskih potreb socialno ogroženih družin. Zagovornik po opravljenem primerjalnem

testu, upošteva določbe SZ-1 in pravilnika ugotavlja, da družina Strojan pri začasni nastanitvi v Nastanitvenem centru v Postojni ni bila manj ugodno obravnavana, kot bi bila obravnavana katera koli druga socialno ogrožena slovenska družina.

Glede na navedeno po mnenju zagovornika pri naselitvi družine Strojan v Nastanitveni center v Postojni ni mogoče potrditi neenakega obravnavanja zaradi etnične pripadnosti.

3. Preprečitev vrnitve nekaterim članom družine v Dečjo vas

Po pridobljenih podatkih naj bi se nekateri člani družine Strojan dne 25. 11. 2006 poskušali vrniti na svoje zemljišče v Dečjo vas. Družina naj bi bila v okolici Višnje Gore ustavljena s strani policije. Medtem naj bi se v Ambrusu ponovno zbralo več sto domačinov, postavili naj bi barikade. Predstavniki družine so se v noči na nedeljo, 26. 11. 2006 srečali s predstavniki Vlade RS, ki so jim predlagali, da se zaradi svoje varnosti vrnejo v Postojno. Družina Strojan se je po tem pogovoru odločila, da se za krajši čas vrne v Postojno. Na podlagi pridobljenih podatkov je policija zaradi izredno zaostrenih varnostnih razmer tistega dne na območju Dečje vasi in Ambrusa v skladu z 39. členom Zakona o policiji (Uradni list RS, št. 107/2006) omejila gibanje in prepovedala dostop vsem osebam na to območje. Ukrep je policija izvajala za vse osebe, saj naj bi bil to edini možni način zavarovanja ljudi in premoženja, glede na to, da je obstajala nevarnost množičnih kršitev javnega reda in miru. Iz medijskih poročil je bilo mogoče ugotoviti, da je množica krajanov pri Dečji vasi zaprla cesto, prišlo naj bi celo do izbruhov nasilja proti policiji, ki je prebivalce pozivala, naj se odstranijo z vozišča.

Policija je nedvomno morala poskrbeti za varnost ljudi in premoženja in je zato uporabila svoja zakonska pooblastila, med drugim omejitev gibanja na določenem območju. Če je bilo območje Dečje vasi in Ambrusa dejansko zaprto za vse osebe in ni bilo glede prepovedi dostopa nobenih izjem, potem v tem primeru ni mogoče govoriti o diskriminaciji, saj se je ukrep za vse, tako za domačine kot tudi za družino Strojan, izvajal povsem enako. Glede na to, da je bilo območje zaprto, se družina na svoje zemljišče očitno ne bi mogla vrniti, zato je bil v tem primeru predlog, da se vrnejo v Postojno, po mnenju zagovornika verjetno smiseln in konstruktiven ter je učinkovito preprečil morebitno nasilje. Spet se postavlja vprašanje, kako bi predstavniki države ravnali, če bi šlo za družino slovenske narodnosti, vendar je po mnenju zagovornika v tej točki potrebno upoštevati celotno nastalo situacijo. Družina je bila že približno en mesec nastanjena v Postojni, v vmesnem času so se iskale trajnejše lokacije za njeno bivanje na območjih izven občine Ivančna Gorica, pri čemer je na območjih, kjer se je iskala stalna lokacija, prihajalo do demonstracij tamkajšnjih prebivalcev. Ob upoštevanju te okoliščine je po mnenju zagovornika verjetno, da bi predstavniki države v dani situaciji ravnali enako in tudi družini slovenske narodnosti predlagali vrnitev v Postojno.

Zato po mnenju zagovornika preprečitev vrnitve nekaterim članom družine v Dečjo vas dne 26. 11. 2006 ne predstavlja diskriminacije zaradi etnične pripadnosti.

mag. Domen Zupan,
Zagovornik

Vročiti:

- pobudnikoma,
- Ministrstvo za notranje zadeve, Štefanova 2, 1501 Ljubljana
- Arhiv, tu.